

Волот О. І., к.е.н., доцент

Соломаха І.В., к.е.н., доцент

Чернігівський національний технологічний університет

ТРАДИЦІЙНИЙ ПІДХІД ТА ЕКОНОМЕТРИЧНІ МЕТОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

Безліч підприємств припиняють свою діяльність внаслідок банкрутства, яке може бути викликане нестабільною економікою в країні або постійними змінами у чинному законодавстві.

Пошук нових методів аналізу банкрутства підприємств, використання сучасних економетричних методів, автоматизованих систем діагностики, потреба впровадження сучасних інформаційних систем і технологій для діагностики кризи розвитку підприємства є одним з першочергових завдань для багатьох підприємств на даному етапі розвитку економіки України [1].

Аналізуючи ймовірність банкрутства, зазвичай використовують традиційний підхід та економетричні методи. Традиційний підхід визначення ймовірності банкрутства представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Традиційний підхід визначення ймовірності банкрутства

Застосування прийомів	Використання показників	Групи методик аналізу фінансового стану	Характеристика
-горизонтальний аналіз -верикальний аналіз -трендовий аналіз -порівняльний аналіз -аналіз відносних показників	-ліквідність -плато-спроможність -фінансова стійкість -стабільність	- ґрунтується на однофакторному аналізі показників фінансової звітності - ґрунтується на бальній системі оцінювання з визначенням індексу (класу ризиковості) фінансового стану підприємства	передбачає вивчення простих математичних зв'язків між окремими позиціями фінансової звітності на основі обчислення певної вибірки показників (коефіцієнтів) та порівняння їх значень з нормативними, середньогалузевими та в динаміці

Джерело: розроблено авторами на основі [2].

Суттєвими недоліками традиційних вітчизняних методик є: не передбачено використання під час аналізу показників, які характеризують фінансову потужність підприємства; не враховують галузеві особливості об'єкта аналізу; нормативні значення еталонних показників є необґрунтованими; вибірку показників, на основі яких проводять аналіз, формують суб'єктивно; не враховують факт різної вагомості впливу окремих показників на загальні результати аналізу; ігнорують показники, які розраховують на основі чистого грошового потоку [2].

Використання сучасних економетричних методів аналізу дає змогу уникнути деяких недоліків традиційного підходу та отримати точніші результати в процесі діагностування фінансового стану (банкрутства) суб'єктів господарювання.

Основою економетричного моделювання є дискримінантний аналіз, під яким здебільшого розуміють комплекс методів математичної статистики, за допомогою якого здійснюється класифікація досліджуваних одиниць (підприємств) залежно від значень обраної сукупності показників відповідно до побудованої метричної шкали. Така шкала будується на основі емпіричного дослідження фінансових показників великої кількості підприємств, одні з яких опинились у фінансовій кризі, а інші успішно продовжують свою діяльність. У процесі аналізу підбирається певна система показників, дослідивши значення яких, можна віднести підприємство до того чи іншого класу та з високим рівнем ймовірності спрогнозувати його майбутній фінансовий стан.

Найвідомішими моделями є: моделі Альтмана (1968), Беєрмана (1976), Краузе (1993), системи показників Бівера (1966, США), система фінансового аналізу Керлінга – Поддіга (1994, Франція), методологія дискримінантного аналізу німецького Бундесбанку (1999), система аналізу Вайбеля (1973, Швейцарія) тест на банкрутство Тамарі (1964), система показників Бетге-Хуса-Ніхауса (1987) та ін. [3]. Незважаючи на багаторічний досвід використання вказаних моделей за кордоном, у вітчизняній практиці вони не поширилися, оскільки часто отримані протягом їх використання результати виявляються суперечливими або не відповідають дійсності. Це можна пояснити відмінністю у відображенні фінансових операцій та особливостями формування звітності у

різних країнах [4]. Окрім того, вітчизняні аналітики мають обмежений доступ до ринкової інформації, яка є домінуючим елементом при використанні закордонних моделей діагностики ймовірності банкрутства.

Для діагностики кризи розвитку підприємства широке розповсюдження отримали автоматизовані системи діагностики - спеціальні програмні продукти, що використовується для розрахунку окремих показників та інтерпретації на їх основі за спеціальними (вбудованими або налагодженими) методиками стану підприємства та оцінки наявності загрози банкрутства.

Існуюче різноманіття даних систем дозволяє класифікувати їх залежно від автономності (автономні, добудовані), наявності функції формування узагальнюючого висновку (розрахункові, інтелектуальні), участі користувача у формуванні узагальнюючого висновку (закриті, відкриті) тощо. Як відомо, показники діяльності підприємства формуються випадково під впливом дії багатьох чинників внутрішнього та зовнішнього середовища. Це обумовлює доцільність доповнення інструментарію оцінки вірогідності банкрутства підприємства методом стохастичного комп'ютерного моделювання (методом Монте-Карло) [2]. Використання цього методичного прийому дослідження базується на проведенні комп'ютерних експериментів подальшого розвитку підприємства для визначення частоти та обсягів можливих ліквідних ускладнень. Для реалізації цієї ідеї використовується спеціально розроблена оболонка імітаційного стохастичного моделювання – «моделювання випадкових процесів», яка дає можливість проводити комп'ютерні експерименти за економіко-математичною моделлю будь-якого характеру [5].

Отже, для того, щоб прогноз був більш обґрунтованим, пропонуємо комплексно використовувати одночасно декілька методів прогнозування ймовірності банкрутства підприємства з використанням сучасних інформаційних систем і технологій, що дозволить значно підвищити ступінь вірогідності отриманих результатів.

Література

1. Волот О.І. Банкрутство підприємства: сутність, ймовірність та методи визначення / О.І. Волот, І.М. Бабич, О.О. Ткаченко // Науковий вісник Полісся. - Чернігів: ЧНТУ, 2015. - № 4(4). С. 77-81
2. Рясних Є. Г. «Основи фінансового менеджменту»: Навчальний посібник. / Є. Г. Рясних. - К. : Академвидав, 2010. - 336с
3. Терещенко О.О. «Фінансова санація та банкрутство підприємств» Навчальний посібник – К: КНЕУ, 2004 – 412 с
4. Нетребенко Н.С. «Оцінка ймовірності виникнення банкрутства в Україні скляної галузі» // [Електронний ресурс] / [режим доступу]: http://www.rusnauka.com/17_APSN_2013/Economics/10_140610.doc.htm
5. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. – М.: Финансы и статистика, 1997. — 512 с.